

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Бевзюк Ангеліна Костянтинівна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ. 66

Піть Ігор Юрійович

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА СКОЄННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 68

Данілов Олександр Дмитрович

ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА АПАРАТУ СУДУ ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ. 72

Зільберт Валентина Сергіївна

МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД
ТА АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ 75

Костюк Михайло Анатолійович

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ТА ЗМІСТУ ГАРАНТІЙ ДЕРЖАВИ ЩОДО ВИКОНАННЯ
СУДОВИХ РІШЕНЬ. 77

Малюта Владислав Васильович

ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ СФЕРИ ДІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ
ПРОЦЕДУРУ» ТА ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН» ПРИ РОЗГЛЯДІ
СКАРГ 80

Негара Олена Віталіївна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ НАДАВАЧІВ ПУБЛІЧНИХ
ПОСЛУГ 82

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНА ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович

НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ПРАВОВІ ВИКЛИКИ 86

Мельничук Ольга Степанівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ДОКТРИН У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ З ACQUIS EC 89

Кравченко Сергій Петрович

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ДОКТРИНИ ПРАВА 93

Чувакова Ганна Михайлівна

АНОМАЛІЇ ГАЛУЗЕВОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 96

Рязанов Михайло Юрійович

НОРМАТИВНИЙ ФАКТ ЯК ФОРМА АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ. 98

Антошина Ірина Володимирівна

ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ПРАВА У ЦИФРОВУ ЕРУ 102

Ковбасюк Степан Валерійович

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИТЕРІЇ ІЕРАРХІЗАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ. 105

Іванчук Віра Євстафіївна

ЗАВДАННЯ ПРАВОВОГО МОНІТОРИНГУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРАВА. 107

Грунь Олександр В'ячеславович

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ВПЛИВУ ІКТ НА ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ. 110

Лисак Станіслав-Юрій Юрійович

РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ 113

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Аніщук Ніна Володимирівна

ВНЕСОК ОЛЕКСАНДРИ ЄФИМЕНКО У РОЗВИТОК ЖІНОЧОГО РУХУ НА ПОЧАТКУ
XX СТ. 116

Ключові слова: нормативно-правовий акт, закон, підзаконний нормативно-правовий акт, ієрархізація нормативно-правових актів, юридична сила, дія нормативно-правового акту.

Key words: regulatory legal act, law, subordinate regulatory legal act, hierarchization of regulatory legal acts, legal validity, effect of a regulatory legal act.

Іванчук Віра Євстафіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
доктор філософії в галузі права*

ЗАВДАННЯ ПРАВОВОГО МОНІТОРИНГУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВА

В умовах становлення правової держави та утвердження принципу верховенства права особливої актуальності набуває проблема забезпечення ефективності реалізації прав і свобод людини та громадянина. Сучасні трансформаційні процеси у правовій системі України, зумовлені як внутрішніми реформами, так і зовнішніми інтеграційними чинниками, вимагають удосконалення механізмів оцінювання якості правового регулювання та практики його застосування. У цьому контексті важливого значення набуває правовий моніторинг як інструмент системного спостереження, аналізу та оцінки стану законодавства і правозастосовної діяльності.

Правовий моніторинг виступає необхідною складовою процесу забезпечення ефективності права, оскільки дозволяє виявляти прогалини, колізії та інші недоліки нормативно-правових актів, а також оцінювати рівень їх фактичної реалізації. Його значення зростає в умовах динамічності суспільних відносин, коли правове регулювання має бути не лише формально досконалим, але й практично дієвим. Саме через правовий моніторинг забезпечується зворотний зв'язок між нормотворчістю та правозастосуванням, що сприяє підвищенню якості правових рішень.

Бахтіна Ю. С. обґрунтовує, що до ключових завдань правового моніторингу у сфері публічного адміністрування доцільно віднести такі напрями діяльності: акумулювання інформації щодо потреби у правовому врегулюванні суспільних відносин у сфері публічного управління; упорядкування та систематизацію нормативно-правових актів; виявлення законодавчих вад (зокрема колізій, прогалин, дублювань) з метою їх подальшого усунення; проведення комплексного аналізу, оцінювання та контролю за реалізацією законів і підзаконних нормативних актів; дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання відповідних суспільних відносин із подальшою імплементацією найбільш ефективних практик у національну правову систему; здійснення планування та прогнозування перспектив розвитку законодавчої діяльності; забезпечення функціонування безперервного механізму зворотного зв'язку між суб'єктами нормотворення та право-

застосування; а також підвищення рівня правової культури населення і подолання правового нігілізму шляхом залучення інститутів громадянського суспільства до процесів моніторингу законодавства та практики його застосування [1, с. 19].

До кола завдань правового моніторингу доцільно віднести такі взаємопов'язані напрями діяльності, спрямовані на підвищення якості правового регулювання та ефективності реалізації правових норм:

- здійснення коригуючого впливу на систему законодавства України шляхом своєчасного виявлення колізій, прогалин, дублювання та інших дефектів правового регулювання, а також оцінювання ефективності дії правових норм із метою їх подальшого вдосконалення, систематизації та гармонізації;
- забезпечення суб'єктів нормотворення об'єктивною, достовірною та аналітично опрацьованою інформацією щодо актуальних тенденцій і потреб правового регулювання відповідних суспільних відносин, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських і правотворчих рішень;
- виявлення закономірностей розвитку національної системи законодавства, а також узагальнення і критичний аналіз зарубіжного досвіду формування нормативно-правової бази з метою подальшого запровадження ефективних правових моделей та вироблення пропозицій щодо вдосконалення вітчизняної законодавчої діяльності;
- здійснення постійного відстеження ефективності нормативно-правових актів та практики їх реалізації, зокрема у процесах організації взаємодії між органами державної влади різних гілок, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, інститутами громадянського суспільства та громадянами;
- формування системи зворотного зв'язку між нормотворчою та правозастосовною діяльністю, що дозволяє оперативно реагувати на недоліки правового регулювання та підвищувати рівень його адаптивності до суспільних змін;
- прогнозування подальшого розвитку законодавства на основі результатів моніторингу, включаючи визначення пріоритетних напрямів правового регулювання та оцінювання потенційних наслідків прийняття нормативно-правових актів;
- сприяння підвищенню рівня правової культури та правосвідомості населення, а також залучення громадськості до процесів оцінювання якості законодавства і практики його застосування як елементу демократичного контролю [2, с. 715].

Таким чином, правовий моніторинг виступає не лише інструментом аналізу стану законодавства, а й важливим механізмом його вдосконалення, що забезпечує узгодженість, ефективність і динамічний розвиток правової системи держави.

Слід зазначити, що правовий моніторинг постає як комплексний інструмент оцінювання та вдосконалення правової дійсності, що забезпечує не лише вияв-

лення недоліків правового регулювання, але й формування підґрунтя для підвищення ефективності реалізації прав і свобод людини.

Основне завдання наукового пізнання правового моніторингу полягає не лише у виробленні та вдосконаленні методологічних підходів, інструментів і процедур його здійснення, але й у визначенні оптимальних механізмів трансформації теоретичних знань про право, правовий моніторинг і юридичну техніку у площину практичного застосування [3, с. 150].

Ідеться, зокрема, про забезпечення ефективного поєднання доктринальних напрацювань із правотворчою та правозастосовною діяльністю, що сприяє підвищенню якості нормативно-правових актів і результативності їх реалізації. У цьому контексті правовий моніторинг виступає як інтегративний інструмент, що забезпечує взаємодію між теорією та практикою права, дозволяючи адаптувати наукові концепції до реальних потреб суспільного розвитку.

Важливим аспектом є формування науково обґрунтованих моделей впровадження результатів правового моніторингу у діяльність суб'єктів нормотворення та правозастосування, що передбачає розробку відповідних процедур, стандартів і рекомендацій. Це, у свою чергу, забезпечує підвищення рівня системності, узгодженості та ефективності правового регулювання, а також сприяє утвердженню принципу верховенства права у практичній площині.

Слід зазначити, що правовий моніторинг виступає невід'ємним елементом сучасного механізму забезпечення ефективності права, оскільки поєднує у собі аналітичну, оціночну та прогностичну функції. Його значення полягає у формуванні об'єктивного уявлення про стан правового регулювання, виявленні системних недоліків законодавства та практики його застосування, а також у виробленні науково обґрунтованих напрямів їх усунення.

Основні завдання правового моніторингу охоплюють: систематичне спостереження за дотриманням норм права; виявлення порушень прав і свобод людини; оцінювання ефективності функціонування правової системи та її інститутів; забезпечення суб'єктів нормотворення релевантною аналітичною інформацією; формування рекомендацій щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики; а також підвищення рівня правової культури та правосвідомості населення. У сукупності ці завдання формують цілісну систему впливу на якість правового регулювання та результативність реалізації права.

Правовий моніторинг є комплексним і багатофункціональним механізмом, що забезпечує підвищення ефективності реалізації права через удосконалення законодавства, оптимізацію правозастосовної діяльності та зміцнення правової культури суспільства.

Список використаних джерел:

1. Бахтіна Ю. С. Правовий моніторинг як функція державного управління. *Legea si viata*. 2019. № 2. С. 18–22.

2. Іванчук В. Є. Правовий моніторинг: стан та шляхи вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 712–716. URL: <http://lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-uncategorised/154-9-2022>

3. Оніщук І. І. Концепція правового моніторингу в Україні. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2014. № 2. С. 135–151. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/16565520-097a-427c-88e2-cb28b6f45c14/content>

Ключові слова: правовий моніторинг, завдання правового моніторингу, реалізація права, нормативно-правовий акт.

Key words: legal monitoring, legal monitoring tasks, implementation of law, regulatory legal act.

Грунь Олександр В'ячеславович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальної теорії права та держави*

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ВПЛИВУ ІКТ НА ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства та цифрової трансформації правового простору особливого значення набуває дослідження впливу інформаційно-комунікаційних технологій (надалі – ІКТ) на ключові елементи юридичної діяльності, зокрема на правову комунікацію. З огляду на зростання ролі цифрових платформ, використання сервісів заснованих на технологіях штучного інтелекту, мережевих форм взаємодії, традиційні підходи до розуміння правової комунікації зазнають суттєвої трансформації, що потребує їх переосмислення на теоретико-правовому рівні.

Інформаційно-комунікаційні технології є невід'ємною складовою сучасного суспільства та отримали закріплення на всіх рівнях правового регулювання. Так, в тексті Окінавській хартії глобального інформаційного суспільства, проголошено, що «Інформаційно-комунікаційні технології (ІТ) розширюють можливості, приносять користь та об'єднують людей у всьому світі, дозволяють громадянам світу висловлюватися, знати та поважати один одного. Вони також мають величезний потенціал для подальшого розвитку економіки, покращення добробуту країн та сприяння зміцненню соціальної згуртованості, а отже, процвітання демократії. Тому доступ до цифрових можливостей має бути відкритим для всіх» [8].

В національному законодавстві України інформаційно-комунікаційні технології визначено як: «...результат інтелектуальної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік та послідовність виконання операцій для збирання, обробки, накопичення та використання інформаційної продукції, надання інформаційних послуг» [6].